

Public Affairs Monitor

Week 16 | 2024 | 12 t/m 18 april 2024

De Public Affairs Monitor wordt wekelijks opgesteld door het team Public Affairs van UUV. De PA-monitor geeft een overzicht van relevante ontwikkelingen in de politiek en bij strategische stakeholders.

In deze monitor:

Algemeen

- ›Eerste Kamer verwerpt verhoging minimumloon
- ›Voorjaarsnota 2024
- ›Kamervragen over onderzoek naar het toekomstbestendig maken van uitvoeringsor...
- ›Onderzoek Staat van de Uitvoering informatieuitwisseling beleid, politiek en uitvoering

Arbeidsmarkt

- ›Technische Briefing Arbeidsmigratie
- ›Derde editie Arbeidsmarktpoort: arbeidsmarkt kan niet zonder arbeidsmigranten
- ›Update van de koers van VNO-NCW en MKB-Nederland
- ›SZW en Samen werken voor werk in gesprek over Ontwikkelpaden

Dienstverlening

- ›ARK-rapport 'Grip op menselijke maat'
- › CRvB-uitspraak m.b.t. toepassen evenredigheidsbeginsel door UUV
- ›Cedris - Onderzoekers: bied meer rust in het bestaan aan mensen met een onderst...

ICT & Data

- ›Raad van State jaarverslag 2023: aandacht voor technologie en AI
- ›Commissiedebat algoritmes en data-ethiek
- › AP signaleert privacyrisico's op werkvloer en in sociale zekerheid

Overig

- ›Benoeming directeur-generaal Dienst Toeslagen bij Financiën

ALGEMEEN

Eerste Kamer verwerpt verhoging minimumloon

Op 16 april heeft de Eerste Kamer het wetsvoorstel verworpen dat het wettelijk minimumloon wilde verhogen. Na een debat met demissionair minister Van Gennip van SZW en demissionair staatssecretaris Van Rij van Financiën stemden de fracties van BBB, VVD, CDA, JA21, SGP en FVD tegen het wetsvoorstel en stemden de fracties van GroenLinks-PvdA, D66, PVV, SP, PvdD, ChristenUnie, Volt, 50PLUS en OPNL voor het wetsvoorstel.

Voorjaarsnota 2024

Op 15 april publiceert de Minister van Financien Steven van Weyenberg de voorjaarsnota 2024. De overheidsfinanciën staan er beter voor dan tijdens Prinsjesdag 2023 verwacht. Dit komt onder meer omdat de Nederlandse economie meer groeit dan verwacht en er op departement niet alle financiële middelen zijn uitgeput. Het kabinet heeft op enkele onderwerpen na, zoals het financieel steunen van Oekraïne, besloten om geen grote beleidswijziging aan te brengen. Dit in verband met de demissionaire status van het kabinet. In aanloop naar Prinsjesdag kunnen nog wijzigingen worden aangebracht omdat er deels technische maatregelen te gebruiken om tegenvallers op te vangen en aan de begrotingsnormen te voldoen.

Bron: Rijksoverheid

Kamervragen over onderzoek naar het toekomstbestendig maken van uitvoeringsorganisaties

Op 12 april stelt Tweede Kamerlid Joost Sneller (D66) Kamervragen aan de staatssecretaris van Binnenlandse Zaken over het bericht toekomstbestendig maken van uitvoeringsorganisaties. Sneller vraagt aan de minister of de productiviteit van uitvoeringsorganisaties structureel worden gemonitord. Verder wil hij weten in hoeverre de resultaten uit de verschillende onderzoeken, zoals van PwC en de Staat van de Uitvoering vergelijkbaar zijn en lessen uit de private sector toegepast kunnen worden binnen de overheid. Ook wil hij weten of de wervingsbehoefte vanuit de overheid vervuld kan worden. Het ministerie van Binnenlandse Zaken heeft drie weken de tijd om te reageren op de vragen.

Bron: Tweede Kamer

Onderzoek Staat van de Uitvoering informatieuitwisseling beleid, politiek en uitvoering

Op 15 april presenteert de Staat van de Uitvoering een onderzoeksrapport van de Erasmus Universiteit. Het onderzoek gaat over informatieuitwisseling ten aanzien van beleid tussen Tweede Kamer en uitvoeringsorganisaties. De onderzoekers hebben hiervoor Kamerleden en mensen van publieke dienstverleners geïnterviewd. Zij komen tot de conclusie dat er nog een behoorlijke afstand bestaat tussen de twee domeinen, wat wordt versterkt doordat zij verschillend kijken naar beleid. Bovendien zijn uitvoeringsorganisaties soms bang om 'politieke' uitspraken te doen: '[In] het contact over beleid tussen uitvoeringsorganisaties en politici [ontstaat] een spanning tussen 'politiek' en 'techniek'. Uitvoeringsorganisaties geven enerzijds aan beleidsrelevante kennis te hebben die de kwaliteit van politieke besluitvorming zou verhogen, maar geven anderzijds aan te stoppen met informatiedeling wanneer deze aan (politieke) beleidskeuzes raakt. Beide uitersten lijken echter onwenselijk. Waar het ene uiterste leidt tot rolvervaging, leidt het andere uiterste tot gescheiden werelden. Wanneer uitvoerders zich namelijk beperken tot het delen van informatie zonder duidelijke beleidsbetekenis, wordt dit door Kamerleden als minder interessant en relevant beoordeeld.'

Bron: Staat van de Uitvoering

Technische Briefing Arbeidsmigratie

Op 17 april zijn ambtenaren van het ministerie van SZW te gast bij de Tweede Kamercommissie SZW voor een technische briefing over arbeidsmigratie. Vanuit de commissie zijn slechts drie Kamerleden aanwezig, te weten Tjebbe van Oostenbruggen (NSC), Thierry Aartsen (VVD) en Mariëtte Patijn (GL-PvdA). Na een uitgebreide presentatie over arbeidsmigratie spitsen de vragen van de Kamerleden zich vooral toe op de behoefte aan betere en duidelijkere cijfers over arbeidsmigratie. Met name de mate waarin migranten terugkeren naar het land van herkomst ontbreekt in de bestaande cijfers, terwijl dit volgens de Kamerleden wel relevante gegevens zijn.

Bron: Tweede Kamer

Derde editie Arbeidsmarktpoort: arbeidsmarkt kan niet zonder arbeidsmigranten

Op 16 april vindt de derde editie van Arbeidsmarktpoort plaats in Nieuwspoort in Den Haag. Het evenement wordt georganiseerd door ONL, Bovib en detachingsclub VvDN en heeft als thema arbeidsmigratie. Oud-ChristenUnie-voorman Gert-Jan Segers licht zijn eerder gepresenteerde deltaplan 'Grip op arbeidsmigratie' toe. Nederland kan niet zonder arbeidsmigranten, aldus de oud-politicus. Daarna is er een paneldiscussie met Segers, ondernemer Titus Kramer en NSC-Kamerlid Tjebbe van Oostenbruggen. Laatstgenoemde pleit in het panel voor een strakke invoering van het wetsvoorstel Wet toelating terbeschikkingstelling van arbeidskrachten (WTTA).

Bron: ONL

Update van de koers van VNO-NCW en MKB-Nederland

Op 17 april presenteren VNO-NCW en MKB Nederland de update van de in 2021 ingezette nieuwe koers. De ondernemersorganisaties zetten een aantal nieuwe accenten in de koers-update onder de titel 'Naar een sterker Nederland. Een agenda voor hernieuwd vertrouwen in de toekomst en een weerbaar Nederland'. Ook is er extra aandacht voor de veiligheid en de economische weerbaarheid van Nederland, nu tal van dreigingen (online en fysiek) zijn toegenomen. Verder kijken ze uitgebreid terug op wat ze sinds het verschijnen van de nieuwe koers hebben gedaan. In de update constateren de ondernemingsorganisaties dat de eerdere analyse onveranderd actueel is. De spanningen in de samenleving zijn daarbij helaas eerder toedan afgenomen. Het ondernemings- en investeringsklimaat is verder verslechterd en de overheid is niet goed in staat grote maatschappelijke opgaven op te lossen en de uitvoering van beleid stukt op tal van terreinen. Er zou volgens de organisaties meer moeten worden ingezet op het verhogen van de productiviteit, het verbeteren van het onderwijs en het tegengaan van digitale dreigingen.

Bron: VNO-NCW / MKB-Nederland

SZW en Samen werken voor werk in gesprek over Ontwikkelpaden

Op 15 april plaatst de alliantie Samen werken voor werk - een verbond van ABU, Cedris, NRTO en OVAL - op haar website een bericht over de ontwikkelpaden die ze samen met het ministerie SZW ontwikkelt. 'Steeds meer sectoren hebben een tekort aan personeel. Om werkzoekenden te helpen de stap naar een krapteberoep te zetten, heeft het ministerie – in samenwerking met brancheorganisaties en andere relevante partijen – zogeheten Ontwikkelpaden ontwikkeld. Dit zijn op maat gemaakte paden, die ervoor zorgen dat werkzoekenden met passend onderwijs wel de stap naar werk in die sector kunnen zetten en zich kunnen ontwikkelen binnen de sector. Op donderdag 11 april lichtte Janne van Stokkom, senior beleidsmedewerker van het ministerie SZW de laatste stand van zaken toe aan de alliantie Samen werken voor werk. Ook werd ingegaan op de rol die alliantiepartners ABU, Cedris, NRTO en OVAL met elkaar kunnen spelen.'

Bron: Samen werken voor werk

DIENSTVERLENING

ARK-rapport 'Grip op menselijke maat'

Op 18 april publiceert de Algemene Rekenkamer (ARK) het rapport 'Grip op menselijke maat'. Daarin doet de ARK onderzoek naar de menselijke maat binnen UWV en dan specifiek binnen de WIA. Veel mensen komen onbedoeld klem te zitten door overheidsregels. Een oorzaak is de voor hen én voor uitvoerders vaak ingewikkelde regelgeving. Daarom komt de ARK met een leidraad waarmee parlement, ministeries en uitvoeringsorganisaties de menselijke maat kunnen toepassen in beleid en dienstverlening. De Rekenkamer baseert de leidraad op uitvoerig onderzoek naar de arbeidsongeschiktheidsverzekering WIA, die UWV uitvoert. Daaruit blijkt dat de WIA bij een deel van de uitkeringsgerechtigden niet uitpakt zoals die was bedoeld. Sommige arbeidsongeschikten zijn onzeker over hun inkomen. Jaarlijks moet 5% van de uitkeringsgerechtigden een bedrag terugbetalen van gemiddeld meer dan € 2.000, bijvoorbeeld doordat inkomsten worden gekort op de uitkering. De ingewikkelde stapeling van regels voor uitkeringen, toeslagen en belastingen maakt het voor uitkeringsgerechtigden onduidelijk en onvoorspelbaar waar ze recht op hebben. De leidraad bestaat uit een aantal concrete vragen die Kamerleden, ministers, (top)ambtenaren, uitvoerders en toezichhouders van beleid en wetgeving zichzelf kunnen stellen. Zoals vragen over de ruimte die uitvoerders krijgen om maatwerk te bieden en eigen afwegingen te maken om te voorkomen dat burgers in de knel komen, en over een duidelijke toelichting van besluiten.

Bron: Algemene Rekenkamer

CRvB-uitspraak m.b.t. toepassen evenredigheidsbeginsel door UWV

Op 18 april doet de Centrale Raad van Beroep (CRvB) uitspraak in een rechtszaak, aangespannen door iemand met een Wajong uitkering die te veel uitkering had ontvangen. De jongere had bij UWV doorgegeven dat hij inkomsten kreeg uit werk en studiefinanciering. UWV had de doorgegeven wijzigingen niet goed verwerkt. Dat leidde ertoe dat de jongere bijna drie jaar lang te veel uitkering ontving en ongeveer € 14.500 terug moest betalen. Die grote schuld zorgde voor financiële problemen. Toch vond UWV dat het hele bedrag moet worden terugbetaald. UWV beriep zich op de tekst van de Wajong. In de zaak oordeelt de CRvB dat UWV niet voldoende heeft gekeken naar de oorzaak van de te veel betaalde uitkering. De jongere had immers op tijd de informatie doorgegeven. Doordat UWV niet op tijd reageerde, is het terug te betalen bedrag opgelopen. UWV krijgt de opdracht opnieuw te beoordelen of er een dringende reden is om geheel of gedeeltelijk af te zien van herziening of terugvordering. Daarbij moet het UWV ook goed kijken naar zijn eigen aandeel in het ontstaan van de schuld. De

uitspraak heeft ook gevolgen voor het terugbetalen van andere uitkeringen die door het UWV worden verstrekt, zoals bij werkloosheid, ziekte en arbeidsongeschiktheid.

Bron: CRvB

Cedris - Onderzoekers: bied meer rust in het bestaan aan mensen met een ondersteuningsvraag

Op 17 april deelt Cedris een onderzoek van het Verwey-Jonker Instituut over onrust bij mensen met een arbeidsbeperking door de groeiende bestaansonzekerheid. Ook verdiepten de onderzoekers zich in hoe meer rust te brengen in het leven van mensen met arbeidsbeperkingen. De onderzoekers hebben de ervaringen vertaald in signalen voor politiek en beleid:

- Veel mensen met een arbeidsbeperking ervaren de administratieve diensten van de overheid als een chaotisch geheel. Opgeroepen wordt die diensten onderling beter te coördineren;
- Mensen met een arbeidsbeperking hebben over het algemeen weinig te besteden. Een beter en regelmatig inkomen geeft meer rust in hun bestaan;
- Begeleiding en inkomen blijkt voor mensen met een vergelijkbare beperking vaak afhankelijk van de sociale verzekering of voorziening waarin men zich bevindt. Dat gemeentelijk beleid zo'n grote invloed heeft op de rechten waarop men aanspraak kan maken, leidt tot ongewenste en schrijnende verschillen;
- Mensen met een arbeidsbeperking ervaren de mogelijkheid om te kunnen terugvallen op begeleiding als rustgevend. Zorg, ondersteuning en begeleiding zijn voorwaardelijk voor het goed functioneren in de samenleving en op de arbeidsmarkt

Bron: Cedris

ICT & DATA

Raad van State jaarverslag 2023: aandacht voor technologie en AI

Op 18 april presenteert de Raad van State (RvS) het jaarverslag over 2023. In de algemene beschouwing schrijft de RvS dat de democratische rechtsstaat de belangrijkste randvoorwaarde en waarborg vormt voor een vreedzame samenleving. De rechtsstaat moet je niet alleen onderhouden en versterken, de rechtsstaat moet zich ook verder ontwikkelen en waar nodig vernieuwen. In het jaarverslag schrijft de RvS dat de democratische rechtsstaat weliswaar functioneert, maar dat deze ook onder druk staat. Zo loopt de overheid al langere tijd op haar tandvlees, wordt overvraagd en maakt mede daardoor fouten. Disfunctioneren van de rechtsstaat ligt op de loer als de kwetsbare vertrouwensrelaties tussen overheid en burger en tussen burgers onderling niet verbeteren. Onderhoud en versterking van de dijken van de rechtsstaat zijn hard nodig. Voor dat onderhoud gelden belangrijke voorwaarden, zoals het bestaan van stabiele instituties die onder alle omstandigheden goed functioneren, vooral als de nood van burgers en overheid hoog is. Goed functioneren betekent ook toegankelijk zijn voor burgers. Doorontwikkelen van de rechtstaat is ook van belang. Dit kan plaatsvinden bij digitale technologieën, in de maatschappelijke functie van de Grondwet en in een sterkere rechtsstatelijke cultuur. De Raad van State doet in het jaarverslag enkele gerichte aanbevelingen, zoals over de noodzaak om AI en andere digitale technologieën te reguleren en toezicht toe te passen. Burgers moeten kennis kunnen nemen van de gegevens die de overheid van hen bewaart of gebruikt en zij moeten deze op tijd en eenvoudig kunnen corrigeren. Ook

verdient aanbeveling om in de Algemene wet bestuursrecht bepalingen op te nemen over algoritmische besluitvorming.

Bron: Raad van State

Commissiedebat algoritmes en data-ethiek

Op 17 april debatteert de Tweede Kamer over de inzet van algoritmes en data-ethiek. Onder andere Barbara Kathmann (PvdA) en Harmen Krul (CDA) maken zich zorgen over al die verschillende toezichthouders die zullen toezien op de algoritmewetgeving en de afstemming met het kabinet. Staatssecretaris Van Huffelen (Digitale Zaken en Koninkrijksrelaties) ziet veel heil in een samenwerkingsplatform, dat onlangs nog een Algoritme en AI-Kamer instelde voor het afstemmen van toezicht op kunstmatige intelligentie, met de AP als regisseur.

Van Huffelen spreekt ook uit dat het belangrijk is dat overheidsorganisaties, vanuit de wens tot transparantie, algoritmes in het Algoritmeregister toevoegen. Van Huffelen: “Ik doe daarom nog eens de nadrukkelijke oproep dat register compleet te maken. Het kabinet werkt sinds januari aan een traject dat duidelijkheid moet verschaffen over verplicht deelnemen aan het algoritmeregister, meldde Van Huffelen eerder deze week aan de Eerste Kamer. Wanneer die verplichting er is, is nog onbekend.

In het debat, waarin vooral werd gesproken over de rol van de toezichthouders, de implementatie van de AI Act en het Algoritmeregister, werden de risico's van algoritmes veelvuldig aangestipt. Wim Meulenkamp (VVD) wil dat de mens zoveel mogelijk centraal staat in algoritmes. Van Huffelen beriep zich wederom op transparantie.

Van Huffelen gaf tenslotte nog aan dat er naar alle waarschijnlijkheid een technische briefing over de AI Act komt. Op het eind van het debat is een tweeminutendebat aangevraagd.

Bron: Tweede Kamer

AP signaleert privacyrisico's op werkvloer en in sociale zekerheid

Op 12 april meldt de Autoriteit Persoonsgegevens (AP) dat het trend en ontwikkelingen op het gebied van privacy in kaart heeft gebracht die spelen binnen de arbeidsmarkt en de sociale zekerheid. De AP ziet een aantal grote risico's, onder meer door algoritmes en artificiële intelligentie (AI). De AP constateert in het Sectorbeeld Arbeid en Sociale Zekerheid dat:

- Er over de hele linie meer gebruik wordt gemaakt van – en geëxperimenteerd wordt met – algoritmes en AI.
- Werkgevers met algoritmes hun werknemers nauwlettender in de gaten houden.
- Werkgevers ook op andere manieren personeel controleren, bijvoorbeeld via camera's en sensoren op de werkplek en met alcohol- en drugstests.
- Overheidsinstanties ook steeds vaker algoritmes en AI gebruiken, bijvoorbeeld bij het opsporen van uitkeringsfraude.

De AP raadt organisaties onder meer aan om een volwaardige invulling te geven aan de positie van de functionaris gegevensbescherming (FG).

Bron: Autoriteit Persoonsgegevens

Benoeming directeur-generaal Dienst Toeslagen bij Financiën

Op 12 april is bekend gemaakt dat drs. C.H.L.M. (Coen) van de Louw directeur-generaal Dienst Toeslagen bij het ministerie van Financiën wordt. De ministerraad heeft ingestemd met het voorstel van minister De Jonge van Binnenlandse Zaken en Koninkrijksrelaties. De benoeming gaat in op 1 mei 2024. Eerder was hij onder meer lid van de raad van bestuur bij de Sociale Verzekeringsbank en directeur bij de Inspectie SZW.

Bron: Rijksoverheid

De PA- en Mediamonitor werden voorheen samen verstuurd. De Mediamonitor is voortaan enkel te vinden op DWU via 'De Week van UWV'.

Colofon

Het Public Affairs-team ondersteunt en adviseert UWV in contacten met de politiek en strategische stakeholders. Wil je advies of kun je zelf ondersteuning gebruiken van het PA-team? Neem dan contact met ons op: [redacted]@uwv.nl.

[redacted]